

הפעמון ישוב לצלצל ביפו

בימים אלה נשלמות עבודות השיקום של מגדל השעון ביפו, אחד מסמליה המובהקים של העיר. לראשונה ישמעו צלצולי פעמון בראש מגדל שאינו שייך למוסד דתי
דוד הכהן

שלח להדפסה

שימור וסביבה

כבר הרבה שנים שמחוגי השעון בראש המגדל בכניסה הצפונית ליפו עומדים מלכת. ואולי היה בכך כדי לסמל את מצבה של העיר ובעיקר החלק העתיק שלה שכבר שנים רבות משווע לשיקום.

מי שעובר בימים אלו ליד מגדול השעון ימצא שהוא נתון בשיפוצים. וזאת במסגרת פרויקט "מתחם השעון", המבוצע על ידי עיריית ת"א באמצעות המישלמה ליפו ומשרד התיירות, בעלות כוללת של כ-30 מיליון שקל. את הפרויקט תכננו האדריכלים איל זיו, איתן עידו ורלי פרטו.



מגדל השעון

פעמון בן כמעט מאה

מגדל השעון הוקם בשנים הראשונות של המאה ה-20. המגדל נבנה לכבודו של הסולטן הטורקי, עבדול חמיד השני. ניתן להבחין כי זוויות הקירות החיצוניים של שתי הקומות הראשונות הן מעוגלות ואילו בקומה השלישית הזוויות ישרות. בעבר סברו כי שני אדריכלים תכננו אותו, אולם האדריכל המשקם, איל זיו, אומר כי ככל הנראה מדובר באדריכל אחד שתכנן את המגדל וכי המגדל נבנה חטיבה אחת.

לחצו כאן להגדיל הטקסט

לחצו להקטין את הטקסט

זיו מציין כי הקמת המגדל סימנה שינוי תרבותי שכן עד אז הפעמונים צלצלו בראשי צריחי הכנסיות והמסגדים והקמת מגדל השעון ה"אזרחי" סימלה את השינוי התרבותי לכיוון של חברה אזרחית. זיו מזכיר כי הביג-בן הוקם בלונדון רק כמה שנים לפני כן.

לשעון, שנבנה בגג הנחושת של המגדל, היו שני לוחות. זה היה שעון מכני שהופעל בעזרת פעמון ברונזה. זיו מספר כי במהלך עבודות השיקום נמצא הפעמון המקורי (עבודת יד) ועם שיקום המבנה, יופעל השעון, אמנם באמצעות מנגנון אלקטרוני, אך עם הפעמון המקורי וגם הפעם יהיו לו שני לוחות.

שימור אבני הכורכר

המגדל שופץ כמה וכמה פעמים ובשלב מסוים אף הונחו בחלונות סורגים עם דמויות המתארות פרקים בתולדות יפו. כמו למשל ארזי הלבנון שהובאו לבניית בית המקדש. גם גג הנחושת הוחלף בשנות ה-70. אולם מצבו הנוכחי מצריך את החלפתו שוב.

הקבלן המבצע הוא אבנר גלעד. גלעד כבר שיקם את בית עקיבא וייס ברח' אחד העם בת"א, את בית ליברמן בנהריה (ראה כתבות נפרדות במדור שימור), את

אולמות האבירים בעכו וכן עוסק בשיקום בתים במושבה הטמפלרית בחיפה.

בנו אמיר מסר ל-y.net כי עבודות השימור במגדל כוללות החלפת אבנים (אבני כורכר) באבנים ישנות שפורקו מבתים הרוסים ועבודות שימור אבן וכיחול (מילוי החריצים בין האבנים בסיד). בחלל המגדל יש גרם מדרגות מעץ שישופץ אף הוא. ההשקעה בפרויקט מגדל השעון בלבד נאמדת בכ-650 אלף שקל. סיום העבודות - ככל הנראה בעוד כחודשיים.

מרכז החיים של יפו

כיכר השעון הפכה בראשית הקודמת המאה למקום מרכזי אחרי הריסת חומות העיר במאה ה-19. כאן התמקם שוק וסביב המגדל התפתחו מבני הממשל ומרכז מסחרי וכן "תחנה מרכזית" לכרכרות ולעגלות שיצאו מיפו לרחבי הארץ (מקום נוסף הוא "חאן מנולי" ליד שוק הפשפשים).

סביב הכיכר יש כמה מבנים היסטוריים נוספים. בחלק המזרחי, בניין שחלקו הרוס הם שרידי הסראיה, בניין השלטון הטורקי שישוקם אף הוא. מכונית תופת של אני לח"י הגיעה לבניין הזה, ולאחר שהתפוצצה נהרס חלק גדול מהבית.

מדרום לסראיה פתחים שדרכם אפשר לעבור לסוק א-דיר (שוק המנזר) שנבנה כנראה על שטחו של המנזר היווני-אורתודוכסי שהיה במקום.

בעברו המערבי של הכיכר שורת חנויות שמאחוריהן מסגד מחמודיה. בין החנויות שער אבן מעוטר שמוביל למסגד. המבנה שמשמש כיום תחנת משטרה, היה במקור אחת ממצודות יפו. במקומה נבנה בזמן הטורקים בניין "הקישלה" (כלא). האדריכלים איל זיו ורלי פנטו כבר שיקמו את שער הקישלה וכן את חלקו הצפוני של המבנה.

שיקום המתחם כולו

פרויקט "מתחם השעון" כולל, מלבד שיקום מגדל השעון, גם שיקום והחלפת תשתיות, התקנת תאורה, שיפוץ חזיתות היסטוריות, שמירה על המרקם האורבני המיוחד של המתחם, שיקום סמטת החלפנים ושער ירושלים, שיפוץ ושיקום רח' דוד רזיאל ועוד.

בד בבד עם סיום עבודות שיקום המגדל יחלו עבודות שיקום החזיתות בחלק המערבי של הכיכר. צלצול הפעמון בראש המגדל יבשר, כך נקווה, את תחילת חידושה של יפו ההיסטורית.